

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ἀναχώρησις τοῦ Ξέρξου ἀπὸ τῆς
Ἑλλάδος, καὶ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ
ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς εἰς τὴν
Θεσσαλίαν.

δ. α΄. Ὁ δὲ Ξέρξης μετὰ τὴν δυσυχίαν
ταύτην, ἐφοβήθη μήπως κόψωσιν οἱ Ἕλληες
τὴν γέφυραν τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ κατακλεί-
σωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅθεν ἀπεφάσισε
να φύγῃ. Ἴνα μὴ εὐνοήσῃσι δὲ οἱ Ἕλληες
τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ἐκέλευσε, να κατασκευά-
σῃσι γέφυραν ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς εἰς τὴν Σαλα-
μίνα, ἵνα διαβιβάσῃ τὸ πεζὸν στρατεύμα ἐκεῖ·
παρασκευάζετο καὶ εἰς ναυμαχίαν πάλιν, ὡς
ἐπίστευον ἅπαντες, ἐκτὸς τοῦ Μαρδονίου, ὅτι ταῦ-
τα εἶναι ἀληθινά. Ἐπεμψεν εὐθὺς καὶ ἄγγελον
εἰς τὰ Σούσα, μηνύων τὴν δυσυχίαν αὐτοῦ (α).

(α) Ἐπεμψον τὰς ἀγγελάς οἱ Πέρσαι, οἷς οἱ νῦν
τοῦρκοι, ἔχοντες ἵππους ταχυδρόμους κατὰ δια-
δοχὴν ἀπὸ καθμοῦ εἰς καθμόν. Ὁ δὲ καθμὸς
ἦτον μιᾶς ἡμέρας δρόμος. Πρῶτος δὲ ἐπανόησε
τὸν τρόπον τούτον ὁ Κύρος, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν.
Κύρ· Παιδεία Η΄. ε΄. 9.

Οἱ δὲ Πέρσαι, ὅτε ἤθην ἢ πρώτη ὄγγελία
 τῆς ἀλύσειως τῶν Ἀθηναίων, ἔσρωσαν τῆς ὁ-
 δους τῆς πόλεως με μυσσύνου· ἔπειτα εὐυσία-
 ζου, εὐνχούτο καὶ εὐφραίνοντο διὰ τῆν εὐτυ-
 χίαν. Πόη δὲ ἐσχίζου τὰ φορέματα αὐτῶν,
 θρηνησάτες καὶ ὀλοφύρομενοι μάλιστα διὰ τὸν
 Ξέρξην, μήπως ληφθῆ ἀμάλωτος, ἢ φονευ-
 θῆ. καὶ τότε μόνου ἔπαυσεν ὁ θρήνος καὶ ὁ
 κοπετός, ὅτε εἶδον τὸν Ξέρξην εἰς τὰ Σούσα.
 Ἐξέλεον καὶ ἀπείρους κατόρας κατὰ τοῦ Μαρ-
 δοῦίου, τοῦ αἰτίου τῆς ἐκστρατείας ταύτης. Ὁ
 δὲ Μαρδόνιος ἐννοῶν τὴν προσποίησιν τοῦ Ξέρ-
 ξου, καὶ φοβούμενος μήπως τιμωρήσῃ αὐτὸν,
 ὡς αἰτιου, εἶπε, να μὴ λυπῆται, ἀλλὰ να
 ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Περσίαν, καὶ να ἀφίσῃ
 αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα με τρισκοσίας χιλίο-
 δας κράτευμα ἐλευκτῶν, ἵνα κυριεύσῃ αὐτήν.
 Ταῦτα δὲ ἀκούσας, συνεβουλευθῆ καὶ τοὺς ἀλο-
 λους, καὶ μάλιστα τὴν Ἀρτεμισίαν, καὶ ἐπε-
 κύρωσε τὴν γνώμην τοῦ Μαρδοῦίου. Ἐπεμψε
 τὴν Ἀρτεμισίαν, να κομίσῃ τοὺς παῖδας αὐ-
 τοῦ εἰς τὴν Ἑβρῶν· ἐπεὶ δὴ εἶχε τινὰς νό-
 θους υἱοὺς εἰς τὸ κρατοπέδου, καὶ παιδαγω-
 γῶν τούτων εἶχε τινὰ εὐνοῦχου Ἑλληνα Μυ-

λασσία, Ἐρμότιμον καλούμενον. Ταῦτα δὲ ἐγένοντο τῆν αὐτὴν νύκτα μετὰ τὴν μάχην. Ἐπειτα ἐκέλευσε, νὰ ἀναχωρήσῃ ὁ στόλος εὐθύς εἰς τὸν Ἑλλάσποντον. Ὅτε δὲ ἀνεχώρει ὁ στόλος, εἶδον δὲ ἐν αὐτῷ Πέρσαι τὴν νύκτα μακρόθεν τοὺς σκοπέλους τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἀιτικῆς Ξωστῆρος καλουμένου, καὶ ἐνόμισαν, ὅτι ἦσαν τριήρεις Ἑλληνικαί· ὅθεν ἐπέσρεψαν ὀπίσω πάλιν πρὸς τὸν Φαληρία, φεύγοντες ἐν ἀταξίᾳ. Τέλος δὲ πληροφορηθέντες, ὅτι ἦσαν πέτραι τὰ φαινόμενα, ἐπέσρεψαν πάλιν, καὶ συνελθόντες, ἐπλευσαν εἰς τὸν Ἑλλάσποντον.

δ. β. Μετὰ δὲ ὀλίγας ἡμέρας, ἀνεχώρησε καὶ ὁ Ξέρξης παντραπεδίᾳ διὰ τῆς Βοιωτίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν, διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ὅθεν ἦλθεν· ἐπειδὴ ὁ Μαρδόνιος ἤθελε, νὰ προπέμψῃ αὐτὸν μέχρι τῆς Θεσσαλίας, καὶ νὰ χειμάσῃ ἐκεῖ· ἔπειτα νὰ στρατεύσῃ τὴν ἄνοιξιν, ἵνα κυριεύσῃ τὴν Πελοπόννησον. Ἐν τούτοις δὲ ἐδόθη χρησμός πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἵνα ζητήσωσιν ἐκδίκησιν παρὰ τῶν Περτῶν, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Λεωνίδου· ὅθεν ἐπεμψαν κήρυκα, ὅστις φθάσας τὸν Ξέρξην εἰς τὴν Θεσσαλίαν, εἶπε πρὸς αὐτὸν τὸ ζήτημα, κα-

ρόντος καὶ τοῦ Μαρδονίου. Ὁ Ξέρξης ὁμῶς
 γελάσας, εἶπεν· οὗτος δώσῃ δίακην ἱκανὴν πρὸς
 τοὺς Λακεδαιμονίους, δεικνύων τὸν Μαρδό-
 νιον. Ὁ δὲ κήρυξ δεξάμενος τὴν ὑπόσχεσιν,
 ἀνεχώρησεν. Ὁ μὲν Μαρδόνιος ἐκλείσας τρια-
 κκίτα μυριάδας στρατεύμα Περσῶν, Μηδῶν,
 Σακῶν, Ἰνδῶν, Βακτριῶν καὶ ἄλλων τινῶν
 ὀλίγων, ἔμεινεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Ὁ δὲ Ξέρ-
 ξης λαδῶν τὸ λοιπὸν, τὸ ὅπου ἦτον πολὺ
 ὀλιγότερον, ἀνεχώρησεν. Ἐπεμψεν ὁμῶς ὁ
 Μαρδόνιος καὶ τὸν Ἀρτάβαζον μὲ ἐξήκοντα
 χιλιάδας, νῦν τὸν προπέμψῃ μέχρι τοῦ Ἑλλη-
 σπόντου. Οὗτος δὲ ὁ Ἀρτάβαζος προβλέπων τὰ
 πράγματα, καὶ δυσαρεσούμενος μάλις, διό-
 τι ἔλαθεν ὁ Μαρδόνιος τὴν στρατηγίαν, δέον ἦτον
 τόσου πρόθυμος εἰς τὸν πόλεμον. Ἐδοκίμασεν
 ὁμῶς τοῦτο τὸ στρατεύμα μεγάλην δυσκολίαν
 καθ' ὁδὸν διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων.
 Ἐπειδὴ ἦτον πονταχοῦ ἔλλειψις, διεφθαρμέ-
 νης καὶ κατερημωμένης οὔσης τῆς χώρας ὑπὸ
 τῆς ἐκστρατείας ταύτης, ὥς ἔτρωγον χόρτα,
 φύλλα, φλοιούς καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐκ τούτου
 εἰ συνέβη καὶ δυσεντερία εἰς τὸ στρατεύμα,
 καὶ ἀπέθνησκον σωρηδὸν εἰς τὸν δρόμον, ἄλ-

λοι μὲν ὑπὸ τῆς πείνης, ἄλλοι δὲ ὑπὸ τῆς ὀσθενείας. Ἄφηκε καὶ πολλοὺς ἀσθευεῖς εἰς τὴν Θεσσαλίαν, Μακεδονίαν, καὶ Παιονίαν. Ἄφηκε δὲ εἰς τὴν Σίριον πόλιν τῆς Παιονίας πρότερον τὸ ἱερὸν ἄρμα τοῦ Διὸς, καὶ ἤδη ἐπιστρέψων, ἐξήτησεν αὐτό. Ἄλλ' οἱ Παίονες εἶπον, ὅτι ἤρπασαν αὐτὸ οἱ Θραῖκες. Τούτων δὲ τῶν Πισαλιῶν Θρακῶν ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἐξ υἱοῦς, καὶ ὅτε κατέβανεν ὁ Ξέρξης, αὐτὸς μὲν ἐφυγεν εἰς τὰ ὄρη, οἱ δὲ παῖδες αὐτοῦ ἐσράτευσαν μὲ τὸν Ξέρξην εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀνευ τῆς γνώμης αὐτοῦ. Ὅθεν ἐτύρλωσεν αὐτοὺς πάντας, ὅτε ἐπέστρεψαν. Ὅτε δὲ ἦλθον κατὰ τὸν Ἑλλησποντον οἱ Πέρσαι, εὖρον τροφῶς ἀφθόνους, καὶ τρώγοντες ἀτάκτως καὶ κατακόρως, ἀπέθνησκον πολλοί καὶ ἐκ τούτου. Τέλος δὲ ἔφθασεν ὁ Ξέρξης εἰς τὸν Ἑλλησποντον, εἰς τεσσαράκοντα πέντε ἡμέρας ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας. Εὗρεν ὅμως τὴν γέφυραν διεφθαρμένην, καὶ ἐπέρασσε μὲ τὰ πλοῖα εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὰς Σάρδεις. Ὁ δὲ κόλος κατέβη εἰς τὴν Κύμην, καὶ ἐκεῖ ἐχείμασεν.

§. γ'. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλη τις γνώμη, τὴν ὁποίαν δὲν περσεύει ὁ Ἡρόδοτος. Ὅτι ὁ

Ξέρξης ὄφηκε ερατηγόν του περσικοῦ τῶν Ἰθάρων, καὶ φέρῃ αὐτὸ εἰς τὸν Ἑλλάσποντον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀσίαν. Αὐτὸς δὲ ἐμδᾶς ὑπὸ τῆς Ἡϊούς εἰς ἓν πλοῖον τῶν Φοινίκων, ἔχων καὶ πολλὴν θραπείαν, διέβαιεν εἰς τὴν Ἀσίαν. Συνίδη ὁμοῦς τρικυμία, καὶ ἐκινδύνευε τὸ πλοῖον διὰ τὸ πολὺ βάρος τῶν ἀνθρώπων. Ὁ δὲ κυβερνήτης εἶπε πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτὸν πρὸς τοὺς Πέρσας εἰς τὴν θάλασσαν, ὃν θείη καὶ σωθῆ αὐτός. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, καὶ προσκυνήσαντες τὸν Ξέρξην, ἔπιπτον ἐκουσίως εἰς τὴν θάλασσαν, ἵνα σωθῆ ὁ βασιλεύς. Ἐξελθὼν οὖν εἰς τὴν Ἀσίαν, πρῶτον μὲν ἐξάρισε χρυσοῦν εἴσροτον τῷ κυβερνήτῃ, ὁμοίω τῆς σωτηρίας, ἔπειτα δὲ ἔκυψε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐγένετο αἰτίας, καὶ πυγῶσι τοσοῦτοι ἐπίσημοι Πέρσαι τῆς συνουσίας αὐτοῦ. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἶπον, ὅτι εἶδον ἐκεῖθεν ὁ Ξέρξης, ὅτε ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ συνεψώνησε φίλιον μὲ αὐτούς* ἔδωκε πρὸς αὐτούς καὶ δῶρα τιάρων καὶ χρυσοῦν ἀκενάκην. Μάλιστα δὲ εἶπον, ὅτι ἀφ' οὗ ἔφυγεν ἐκ τῆς Ἀττικῆς, μόνου ἐκεῖ ἔλυσε τὴν ζώνην αὐτοῦ, ἐν ἀρῶδι ὑπώσσων γυρόμενος. Καὶ οὕτως

μὲν τριαῦτα ἔλεγεν. Ὁ δὲ Ξέρξης αὖτ' οὕτως ἦλ-
θεν εἰς τὰς Σάρδεεις, εὐθὺς ἔπεμψεν ἐξήκοντα
χιλιάδας στρατεύματα, νὰ φυλάττῃ τὴν Ἰωνίαν,
ἵνα μὴ ἀποστατήσῃ.

β. δ'. Ὁ δὲ Ἀρτάβαζος ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ
Ἑλλησπόντου, ἔμαθεν, ὅτι ἀπετάτησαν οἱ
Ποτιδαῖοι καὶ ἅπανα ἡ Παλλήνη. Ὅθεν ἦλ-
θε καὶ ἐπολιόρκησε τὴν Ποτιδαίαν. Ὑποπευό-
μενος δὲ καὶ τοὺς Ὀλυθίους, ἐπολιόρκησε
καὶ τὴν Ὀλυθον, τὴν ὁποῖαν εἶχον τότε οἱ
Βοττιαῖοι, οἱ ἐιωχθέντες πρότερον ἐκ τῆς
Βοττιαίας ὑπὸ τῶν Μακεδόνων. Λαβὼν οὖν
τὴν πόλιν, συνήθροισε τοὺς ἐγκαταλείκους πλη-
σίον τινὸς λίμνης, καὶ ἔσφαξεν αὐτοὺς ἅπαν-
τας. Ἀρτῆκεν ἔπειτα ἐπίτροπον τῆς πόλεως Ἡρι-
τόβουλον τὸν Γορωναῖον ἐκ τοῦ Χαλκιδικοῦ γέν-
ους οὗτα. Καὶ οὕτως ἔλαβον οἱ Χαλκιδεῖς τὴν
Ὀλυθον. Ἐνώσας δὲ ὕστερον τὰς δυνάμεις αὐ-
τοῦ, ἐπολιόρκει αὐστηρῶς τὴν Ποτιδαίαν. Ἐ-
πεμψαν ὁμῶς ἔλαι αἱ πόλεις τῆς Παλλήνης τοὺς
στρατηγούς αὐτῶν εἰς βοήθειον τῶν Ποτιδαίαι-
τῶν. Ὁ δὲ Τιμόξενος στρατηγὸς τῶν Σκιωναίων
ὑπεσχέθη, νὰ προδώσῃ τὴν πόλιν πρὸς τοὺς
Ἀρτάβαζον. Ὅθεν προσδιόρισαντες τόπους,

ἔρριπτον ἐκεῖ τὰ ἴμματα μὲ τὰ βέλη ἐσω-
 θεν καὶ ἐξώθεν. Κατὰ τύχην δὲ ἔπεσεν ἐν τοι-
 οῦτον βέλος εἰς τοὺς ὤμους τινὸς Πετιδαιάτου,
 καὶ ἐφανερύθη ἡ πρῶτος. Ὅμως οἱ ἄλλοι
 στρατηγοὶ ἀπειρώθησαν τὸ πρᾶγμα, ἵνα μὴ
 κατατρονηθέντι οἱ Σκιωναῖοι. Ἐπολιόρησε δὲ
 αὐτοὺς τρεῖς μῆνας ὠνυφελῶς, καὶ πρὸς τὸ
 τέλος τούτων συνέβη παλιόροια, ὥς ὠρη-
 σον οἱ Πέρσαι, καὶ περάσῃσι πεζοὶ εἰς τὴν
 Παλλήνην. Ἀλλ' εὐθὺς ἦλθε πάλιν ἡ πλημμύ-
 ρα, καὶ ἐπυξέε πάντας τοὺς ἀγνωροῦντας τὸ κα-
 λυμδᾶν· τοὺς δὲ καλυμδῶντας ἐφύνευον οἱ
 Πετιδαιάται, ὀρμήσαντες μὲ πλοῖα ἄρα. Τοῦτο
 τὸ συμβεβηκὸς ἐφθίρει πολὺ στρατεύμα τοῦ Ἀρ-
 ταδάζου. Ὄθεν ἐπέσρεψεν εὐθὺς εἰς τὴν Θισ-
 σαλίαν. Μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ξέρξου οἱ
 Ἀθηναῖοι συνηθροίσθησαν πάλιν εἰς τὰς Ἀθή-
 νας, ἐκόμισαν καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα
 αὐτῶν. Ἦσαν ὅμως εἰς ἄκρον περίλυποι, ἐπει-
 δὴ οὐκ ἐτίμησαν αὐτοὺς οἱ σύμμαχοι χάριν
 τῶν Λακεδαιμονίων. Ἐίχον γὰρ οἱ Λακεδαι-
 μονιοὶ τότε τὸ πᾶν κράτος ἐν τῷ συνεδρίῳ,
 ἔχοντες φίλους πάντας τοὺς Πελοποννησίους,
 ἅρ' οὐκ ἔταράχθη ἡ ἰσοσταθμία τῆς Ἑλλάδος.

μετὰ τὸν μηδισμὸν τῶν Βοιωτῶν καὶ τῶν ἄλλων ὡς εἶρηται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἐκστρατεία τοῦ Μαρδονίου ἐκ τῆς Θεσσαλίας πρὸς τὴν Ἀττικὴν.

§. α'. Ἐπιχειμάζων τοίνυν ὁ Μαρδόνιος τὸν χειμῶνα ἐκείνου ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ, ἔπεμψεν εἰς πάντα τὰ μαντεῖα τῆς Ἑλλάδος θεωρῶν τινα Μῦν ὀνομαζόμενον, καὶ ἐκ τῆς Κισρίας ὄντα, ἵνα ἐρωτήσῃ, πῶς νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἑλλάδα. Τὰ δὲ μαντεῖα εἶπον, νὰ ἐλκύσῃ τοὺς Ἀθηναίους εἰς συμμαχίαν. Βλέπων δὲ καὶ αὐτὸς, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶναι ἡ δύναμις τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀκούων, ὅτι ἦσαν συγγυσιμένοι μετὰ τοὺς ἄλλους συμμαχοὺς, καὶ μάλιστα μετὰ τοὺς Λακεδαιμονίους διὰ τὴν ῥηθείσταν αἰτίαν, ἐνόμισεν, ὅτι δύναται νὰ τοὺς ἐλκύσῃ. Ὅθεν ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν ἀνοιξίαν πρέσβυσιν τὸν Μακεδόνα Ἀλέξανδρον, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε συγγενῆ καὶ φίλον τῶν Περσῶν· ἐπειδὴ ὡς εἶρηται ἔλαβε τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ γυναῖκα

ὁ Βουδάρης, καὶ ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς υἱόν, ὃν
 αὐνομασεν Ἀμύνταν ἀπὸ τοῦ μητροπάππου. Ὁ
 δὲ Ξέρξης ἔδωκε πρὸς αὐτὸν τὸν Μακεδονο-
 πέρσην τῆν πόλιν τῆς Φρυγίας Ἀλάβανδα (α).
 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Ἀθη-
 ναίους, εἶπε τὰς παραγγελίας τοῦ Μαρδονίου·
 ὅτι ἡ δύναμις τοῦ βασιλέως εἶναι μεγάλη, καὶ
 ἀνίκητος, καὶ νὰ μὴ ἀπατώνται εἰς τοῦτο. Ἐτι
 εἰ συγχωρεῖ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ πρότε-
 ρον ἀμαρτήματα, ἂν συμμαχήσωσι μὲ αὐτόν·
 εἶσει τὴν χώραν αὐτῶν ἐπίσω, καὶ ἄλλην ὅ-
 σην, καὶ ὑποίαν θελήσωσιν· ἀνακτιζέει τὰ κτί-
 ρια, ὅσα ἐκόησαν, πληροῦναι καὶ πᾶσαν τὴν
 ἄλλην ξημίαν· καὶ τέλος, νὰ τοὺς καταστήσῃ
 κοὶ κυριοὺς τῆς Ἑλλάδος. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι
 γινώσκοντες, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι πρέπει νὰ
 πέμψωσι πρέσβεις, ἀφ' οὗ μάθωσι τοῦτο, ἀπέ-
 βαλον τὴν ἀπόκρισιν, ἕως νὰ ἔλθωσι καὶ ἐκεῖνοι.

§. β'. Ἀκούσαντες οὖν ταῦτα οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι, ἐροσῆθησαν, μήπως δεχθῶσιν οἱ Ἀ-
 θηναῖοι τὸ πρόβλημα τοῦ Μαρδονίου. Ὅθιεν

(α) Τοῦτον τὸν Ἀλέξανδρον ἀναφέρει ὁ Δημοσθέ-
 νης ἐν τῷ κατὰ Φιλίππον λόγῳ.

ἔπεμψαν εὐθὺς πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐγένετο τοίνυν πάλιν συνέδριον, καὶ εἶπον οἱ πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, παρόντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, νὰ μὴ δείχωνται τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ νὰ ὑποφέρωσιν ἕως νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ Ἑλλάς, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἐγένοντο αἰτίαι τοῦ πολέμου· καὶ ἐπειδὴ ἐξήσθη ἡ πόλις καὶ ἡ χώρα αὐτῶν, οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι τρέφουσι τὰς γυναῖκας, τὰ τέκνα καὶ τοὺς δούλους αὐτῶν, ἕως νὰ παύσῃ ὁ πόλεμος· καὶ νὰ μὴ ἀκούωσι τῆς παρακινήσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐπειδὴ ὁ τύραννος τὸν τύραννον βοηθεῖ. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς μὲν τὸν Ἀλέξανδρον ἀπεκρίθησαν ταῦτα. Γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἔχει πολλὴν δύναμιν ὁ βασιλεὺς, ὅμως ἀγαπῶμεν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Ὅθεν εἶπε πρὸς τὸν Μισοδόνιον, ὅτι ἐν ἔσω ὁ ἥλιος περιπατεῖ τὸν αὐτὸν δρόμον, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν πείθονται εἰς τὸν βασιλέα. Πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους δὲ εἶπον τὰ ἑξῆς. Δὲν εἰσίσκεται ἐν τῷ κόσμῳ οὔτε τόπος τοιοῦτος, οὔτε γούσιον τῶσούτου, ὥστε νὰ καταπέσῃ τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα προδώσῃ τὸ Ἑλληνικὸν γένος πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ νὰ εἰσθῆ

βέβαιαι, ὅτι ἂν μείνη καὶ μόνου εἰς Ἀθηναίος, οὔτε εἰς τὸν βάρβαρον ὑποτάσσεται, οὔτε ἄλλου Ἑλληνα προδίδει. Χαίρομεν δὲ βλείποντες, ὅτι φρονεῖτε καὶ ἐσθὶς τὰ αὐτὰ· καὶ μάλις, ὅτι ὑπεσχήθητε, νὰ θρείψητε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. Πρέπει ὅμως νὰ πέμψητε εἰς τὸ κράτευμα ὅσον τάχις, νὰ ἀπαντήσωμεν τοῦ βάρβαρου εἰς τὴν Βοιωτίαν, πρὶν εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔλυσαν τὸ συνέδριον.

δ. γ'. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Μαρδόνιος, ἐστράτευσεν εὐθὺς πρὸς τὰς Ἀθήνας, ἔχων πάλιν ὁδηγοὺς τοὺς Θεσσαλοὺς. Ἐδασίλευον δὲ τότε εἰς τὴν Λάρισσαν τῆς Θεσσαλίας οἱ ῥηθίντες Ἀλευάδαι, υἱοὶ τοῦ Ἀλευά εἰ μηδολάτραι, ὁ Θώραξ, Κύρύπυλος καὶ Θρασύδειρος. ἔρχεν ὅμως τὸ πᾶν κράτος ὁ Θώραξ, καὶ ἀφῆκεν ἐλευθέραν τὴν πρὸς τὴν Βοιωτίαν διαβάσιν τοῦ Μαρδονίου. Οὗτος ὁ Θώραξ συνώδευε καὶ τὸν Ξέρξην φεύγοντα ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Βοιωτίαν ὁ Μαρδόνιος, εὔρε καὶ τοὺς Θηβαίους τοιοῦτους φίλους, οἵτινες ἔλεγον πρὸς αὐτὸν, νὰ μείνῃ ἐκεῖ, καὶ ἐκεῖθεν νὰ διαρθείρῃ μὲ χροῖματα

τρούς δυνατούς τῶν Ἑλλήνων, ἵνα κυριεύσῃ ἀπέναντος τῆν Ἑλλάδα. Ἐκεῖνος ὅμως ἐφιλοτιμήθη, νὰ κυριεύσῃ πόλιν τὰς Ἀθήνας, καὶ νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν νύκτα τὴν ἄλωσιν πρὸς τὸν Ξέρξην εἰς τὰς Σαρδίαις διὰ τῆς πυρσαγγελίας, ἀπὸ νῆσου εἰς νῆσον (α). Ὅθιν ἐστράτευσε πρὸς τὴν Ἀττικὴν.

β. δ. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι προέμενον τὸ στρατεύεσθαι τῶν Λακεδαιμονίων, κατὰ τὴν συμφωνίαν, καὶ ἐν τούτοις ἔμαθον, ὅτι ὁ Μαρδόνιος ἦλθεν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Ἐνόησαν μὲν, ὅτι ἠπατήθησαν πάλιν, πλὴν ὁ θεῖος χαρακτήρ τῶν Ἀθηναίων ὑπέφερε γενναίως καὶ τοῦτο, καὶ ἔφυγον πανδημεὶ πάλιν εἰς τὴν Σαλαμίνα. Ἐπεμψαν ὁρῶς καὶ πρέσβεις εἰς τὴν Λακεδαιμόνα; καὶ ὠνειδίσαν αὐτοὺς, ὅτι δὴν ἦλθον κατὰ τὴν συμφωνίαν. Ἐρχόμενοι τοίνυν οἱ πρέσβεις, ἔλαβον καὶ ἄλλους ἐκ τῶν Μεγάρων

(α) Τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἀγγελιαφορίας τῆτον, ὡς οἱ νῦν Τηλέγραφα τῆς Κύρως· ἐπειδὴ ἔσαντο ἄνθρωποι κατὰ διαδοχὴν εἰς τόπους ἀρμοδείους, κρατούντες πυρσούς, λαμπάδας· καὶ διὰ τῶν συμβολικῶν σημείων, ἢ κινήματων, εἰδείκνυσεν ἢ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον τὴν ἀγγελίαν.

N •

καὶ Πλαταιῶν, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν Λακεδαιμόνα, εἶπον πρὸς τοὺς ἄλλοις, ὅτι ὄν δὲν πέμψωσι κράτευμα εὐθύς, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἔχουσιν ἀδίκου, οὔτε κατηγορίαν, ἂν δεχθῶσι τὰ προβλήματα τοῦ Μαρδονίου. Οἱ Ἐφοροὶ ὅμως ἀνίσταλον τὴν ἀπόκρισιν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, μέχρι δεκά ἡμερῶν. Ἐν τούτοις δὲ ἐώρταζον τὰ Ἰακύνθια, ἐτείχιζον καὶ τὸν Ἴσθμὸν μὲ μεγάλην ταχύτητα ἅπαντες οἱ Πελοποννήσιοι. Ὅθεν ἀνίσταλον τὴν ἀπόκρισιν, ἕως νὰ τευχισθῇ ὁ Ἴσθμὸς, ἔχοντες γνώμην, νὰ ἀφήσωσι τοὺς Ἀθηναίους ἔξω, εἰς τὴν διακρίσιν τῶν Περσῶν. Ὁ δὲ Διόδωρος λέγει, ὅτι ὁ Μαρδόνιος ἐπέμψε καὶ χρήματα πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας. Εὐρέθη ὅμως ἐκεῖ ὁ Τρυφάτης Χίλων, φίλος τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ πολιτικὸς ἐπίσημος (α). Οὗτος τοίνυν μαθὼν τοὺς σκοποὺς αὐτῶν, εἶπε πρὸς τοὺς Ἐφόρους Ἐφοροὶ, προσέχετε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ οὐχὶ εἰς τὸ τεῖχος. Ἐπειδὴ ἂν συμμαχήσωσιν ἐκεῖνοι μὲ τὸν Μαρδόνιον, ἢ Πελοπόννησος

(α) Τούτου ἀναφέρει καὶ ὁ Πλούταχος ἐν τῇ βίῳ τοῦ Θεμιστοκλέους.

ἔχει πολλὰς πύλας. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἴφροροι, ἐπεμψαν τὴν αὐτὴν νύκτα πέντε χιλιάδας Σπαρτιάτας, καὶ ἑπτὰ εἰλωτας πρὸς ἕκαστον Σπαρτιάτην, καὶ τὸν Πausανίαν στρατηγόν. Οἱ Σπαρτιάται εἶχον δύο βασιλεῖς, καὶ ὅτι ἦτον πλείους, ἐστράτευεν ὁ εἰς στρατηγὸς τοῦ στρατοῦ. Ἐπειτα ἐστράτευε πάλιν ὁ ἄλλος. Τότε δὲ ἐκασίλευεν ὁ Πausανίας υἱὸς τοῦ Κλεομόρου, καὶ ὁ Πλείσαρχος υἱὸς τοῦ Λεωνίδου, καὶ ἡ στρατηγία αὕτη ἦτον τοῦ Πλείσαρχου. Ἐπειδὴ ἔμως ἐκεῖνος ἦτον ἀνήλικος, ἐπεμψαν τὸν Πausανίαν ἀντ' αὐτοῦ. Οἱ δὲ Κλεομόρος καὶ Λεωνίδας ἦσαν ἀδελφοί. Ἐλαβε οὖν ὁ Πausανίας ὑπασπιστὴν τὸν Ἀνακτα υἱὸν τοῦ Δωριέως ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκίας. Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀγροοῦντες τὴν ἐκστρατείαν, ἦτον εἰς ἄκραν ἀθημονίαν τὴν νύκτα ταύτην, διὰ τὴν ἀναβολήν. Μαθόντες δὲ τὸ πρῶτ' τὸ γεγονός, ἔδραμον καὶ αὐτοὶ κατὰ πῦν τοῦ στρατεύματος. Οἱ δὲ Ἴφροροι ἐπεμψαν εἰς πέντε χιλιάδας ὀπλίτας Λοκεδαιμονίους ἐκλεκτοὺς, μὲ τούς ὁποίους ἤρχοντο καὶ οἱ πρέσβεις. Καὶ οὗτοι μὲν ἀνίστανον πρὸς τὸν Ἰσθμίου. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, οἵτινες ὑπεσχέθησαν

πρὸς τὸν Μαρδόνιον, νὰ μὴ ἀφήσῃ τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ ἐξέλθωσι εἰς βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων, ἐπέμψαν εὐθύς πρὸς αὐτὸν τὸν ταχύτατον ἡμεροδρόμον, μηνύοντες, ὅτι ἐσράτευσαν πάντες οἱ νέοι τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ αὐτοὶ δὲ εἶναι ἱκανοὶ νὰ τοὺς ἐμποδίσωσι, ἀλλὰ νὰ προτιπῇ εἰκίνοσ τὸ συμφέρον.

§. ε'. Ὁ δὲ Μαρδόνιος ἐλθὼν εἰς τὴν Ἀττικὴν, εὖριον ἐρήμους τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐσρατοπέδευσεν ἐκεῖ. Καὶ οὕτως ἐκυριεύθησαν αἱ Ἀθῆναι τὸ δεύτερον δίκᾳ μῆνας μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ξέρξου ἄλωσιν. Ἀκούσας δὲ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐψυχράνθησαν πάλιν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ νομίζων νὰ καταπέσῃ αὐτοὺς τότε, ἐπέμψεν εἰς τὴν Σαλαμίνα τινα Ἑλλησπόντιον Μοριχίδην καλούμενον, νὰ εἰπῇ πάλιν τὰ αὐτὰ, ἅπερ εἶπε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος. Λυκίδης δὲ τις Ἀθηναῖος εἰς τῶν βουλευτῶν, ἀκούσας ταῦτα, εἶπεν, ὅτι συμφέρει, νὰ διεγθῶσι τοὺς λόγους τοῦ Μαρδονίου, ἢ διεθαρμύεντων, ἢ οὕτως ἔκρινε συμφέρον. Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐλιθεδύλησαν αὐτὸν εὐθύς· τὸν δὲ Μοριχίδην ἀπέπεμψαν ἀσλαβῆ. Θορυβῶν δὲ γενομένου, ἔμαθον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων

τὸ συμπῶν. Ὅθεν εἰσῆκον εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Λυκίδου, καὶ ἐλιθοβόλησαν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. Ἔως τότε ὁ Μαρδόνιος δὲν εἴβλαψε τὰς Ἀθήνας, οὔτε τὴν χώραν, καὶ ἡ πόλις ἦτον ἔτι σῶα, ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως, τῶν Ἱερῶν, καὶ τιῶν ἀγαλμάτων, τὰ ὅποια ἔπεμψεν ὁ Ξέρξης εἰς τὰς Σάρδις. Μαθὼν δὲ τότε τὴν γνώμην τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὴν πανδημεῖ ἐκστρατείαν τῶν Λακεδαιμονίων, ἔκρουσε καὶ κατίσκαψε πρῶτον τῆς Ἀθήνας, ὥς οἷν εἰμεισαν τοῖχοι ὄρθοι, οὔτε οἴκου, οὔτε ἱεροῦ· καὶ Ἀθηναῖοι ἐγένοντο σωρὸς λίθων καὶ ἐρειπίων· ἔπειτα ἀναζεύξας, ἀνίδαινε πρὸς τὴν Βοιωτίαν, ἵνα δεχθῆ ἔκει τὴν μάχην εἰς χώραν φιλείαν, καὶ ἱππασίμου, διὰ τὰς κινήσεις τοῦ ἱππικοῦ.

§. 5. Ἀναβαίνον οὖν οὕτω, καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔτι ὦν, ἔμαθον, ὅτι ἤλθον εἰς τὰ Μέγαλα δύο χιλιάδες Λακεδαιμόνιοι. Ὅθεν ἐπέστρεψε πρὸς τὰ ἐκτεῖσι, ἐν λάσπῃ αὐτοῦς ἀχμαλώτους, ἢ ἐὰν τοὺς καταπατήσῃ ὄλους, καὶ ἡ προφυλακὴ τοῦ ἱππικοῦ ἤλθε μέχρι τῆς Μεγαρίδας. Μὴχρι τούτου τῶν τοῦ μέρους τῆς Ἑλλάδος ἐπάτησαν οἱ Πέρσαι. Ἐλθὼν δὲ μί-

χρι τῆς Μεγαρίδος τότε ὁ Μαρδόνιος, καὶ
 μαθὼν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν συνηθροισμένοι
 εἰς τὸν Ἴσθμὸν, ἐπέστρεψε διὰ τῆς Δεκελείας.
 Οἱ δὲ Βοιωτάρχαι ἐπεμψαν ὁδηγούς τοὺς περὶ
 τὸν Ἄσωπον κατοικοῦντας Βοιωτοὺς, καὶ ὠ-
 δήγησαν αὐτοὺς εἰς τὴν Σφενδάλην πόλιν τῆς
 Ἀττικῆς. Ἐπειτα εἰς τὴν Τανόγραν τῆς Βοιω-
 τίας, ὅπου ἐνυκτέριευσεν, καὶ τὴν ἄλλην ἡμέ-
 ραν ἦλθεν εἰς τὸν Σκῶλον, πόλιν τῆς Βοιω-
 τίας, καὶ ἐκεῖ ἐκρατοπέδευσεν εἰς τὸς πεδιά-
 δας τῶν Θηβῶν μεταξὺ τοῦ Σκῶλου καὶ τῶν
 Πλαταιῶν, ὠνῶθιν τῶν Ἐρυθρῶν, καὶ ὀρισε-
 ρόθεν τοῦ Ἄσωπου ποταμοῦ· δεξιόθεν δὲ τοῦ
 ποταμοῦ τοῦτου εἶναι οἱ πρόποδες τοῦ Κιθαι-
 ρῶνος. Κατίσκαψε τοίνυν χάρακας, καὶ κατέ-
 φθιρε τὴν χώραν τῶν συμμάχων αὐτοῦ, ἵνα
 ὀχυρώσῃ τὸ στρατόπεδον, τὸ ὅποιον ἐγένετο
 τετράγωνον ὡς πόλις μὲ τείχος ξύλινον, καὶ μὲ
 πύργους καὶ προμαχῶνας. Ἐκείνη δὲ πλευρὰ
 εἶχε δέκα σταδίων μήκος. Δὶν ἦτον ὅμως ὁ σκο-
 πὸς, ἵνα κατακλεισθῇ εἰς αὐτὸ, ἀλλ' ἵνα κατα-
 φύγῃ, ἂν ἀναγκασθῇ.

§. ζ. Ἐν ᾧ δὲ κατεγίνετο εἰς τὴν κα-
 τασκευὴν τοῦ στρατοπέδου, ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς

τὸ δεῖπνον τὶς Θηβαῖος Ἀτταγῖνος καλούμε-
 νος, καὶ σὺν αὐτῷ πεντήκοντα ἐπισήμους τῶν
 Περσῶν. Καλέσας δὲ καὶ πεντήκοντα ἐπισή-
 μους τῶν Θηβαίων, ἐκάθισεν αὐτοὺς μεμυγ-
 μένους εἰς τὴν τράπεζαν, ἓνα Πέρσην, καὶ ἓνα
 Θηβαῖον, καὶ ἐφίλευσεν αὐτοὺς μεγαλοπρεπέσα-
 τα εἰς τὰς Θήβας. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον εἰς Πέρ-
 σης εἶπε πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ Θηβαῖον, Θέρ-
 σανδρον καλούμενον, ὅτι προβλέπει τὴν φθορὰν
 τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ, ὅμως νὰ μὴ ἀκούσῃ
 τοῦτο, οὔτε ὁ Μαρδόνιος, οὔτε ἄλλος τις
 τῶν Περσῶν. Καὶ ταῦτα λέγων, εἰδάκρυσ θυ-
 σασχετῶν, ὅτι γνωρίζουσι μὲν τοῦτο πολ-
 λοι Πέρσαι, ὅμως ἀκαλουθοῦσιν ἐξ ἀνάγκης
 ὡς δεδεμένοι. Εἶπε δὲ ὁ Μαρδόνιος τότε συμ-
 μάχους τοὺς Θετταλοὺς, Βοιωτοὺς, καὶ πάν-
 τας τοὺς ὑποταγμένους Ἑλληνας, ἐκτὸς τῶν
 Φωκῶν. Τέλος δὲ ἀναγκασθέντες καὶ οἱ Φωκεῖς,
 ἔπεμψαν χιλιούς ὀπλίτας, καὶ στρατηγὸν τούτων
 τὸν Ἀρμακύδην, πολέτην ἐπίσημον. Ὁ δὲ Μαρ-
 δόνιος εἶπε, νὰ σταθῶσιν οὗτοι ἰδιαιτέρως εἰς
 τὴν πεδιάδα, καὶ μετ' ὀλίγον ἐκύκλωσεν αὐ-
 τοὺς μακρῶς τὸ ἵππικόν τῶν Περσῶν. Τού-
 του δὲ γενομένου, διεδόθη λόγος, ὅτι ἔχει

σκοπόν, να φοιήτῃ τοὺς Φωκίς. Ταῦτα δὲ βλέπων καὶ ἀκούων ὁ Ἄρμοκύδης, εἶπε πρὸς τοὺς πλείους αὐτοῦ· ὦ Φωκίς, τὸ τέλος ἡμῶν ἐφύλασιν· καὶ ὡς νομίζω, οἱ Θεσσαλοὶ μᾶς διέδωλον πρὸς τὸν Μαρδόνιον. Ἡ ἡμεῖς ἔμμεν νῦν ὀπλοθάνωμεν ἐνδρόξως ὡς ἄνδρες, καὶ οὐχὶ ὡς γυναῖκες, θάνατον ἐπυσιδίζου. Ἰνα μὴ θώσωσιν οἱ βάρβαροι, ὅτι ἐπεχείρησαν νὰ φρουρήσωσιν Ἑλλήνας δολίως. Ἐν τούτοις δὲ ὤρμησαν ἐπ' αὐτοὺς οἱ ἱππεῖς, καὶ ἠτοίμαζον τὰ τόξα, ἐτάξευσαν καὶ τινας οὐκ ἔχον. Οἱ δὲ Φωκίς σχηματιζόμενοι εἰς τέτρογανον ἐσφυγμένοι, παρεσκευάζοντο εἰς ἀντίστασιν. Ταῦτα δὲ ἰδόντες οἱ ἱππεῖς, ἐφυγον, ἢ φουδῆθῆντες, ἢ διὰ δοκιμῆν μόνον ἐγένετο τοῦτο· ἐπειδὴ δὲν ἰφανερώθη ἡ αἰτία. Ὁ δὲ Μαρδόνιος πέμψας κήρυκα, εἶπε πρὸς αὐτούς· μὴ φρονησθε, Φωκίς, θεῖτε εἰσθε ἄνδρες ἀγαθοί· νὰ φανήτε ὅμως καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τοιοῦτοι, καὶ ἔχετε τὰ βραβεία παρὰ τοῦ βασιλέως. Οἱ δὲ ἄλλοι Φωκίς συνέφυγον πάντες πρὸς τὸν Παρνασσόν, καὶ ἐκεῖθεν κατερχόμενοι ληστρικῶς, ἔσλαπτον, καὶ κατετάρατον τὸ κράτεμα τοῦ Μαρδονίου.

§. ἡ. Οὗτος μὲν τοιαῦτα ἐπρατε μέχρι